

שיחה לעם

רעיון לפרשת השבוע מעובד ע"פ שיחות הרבי מליובאוויטש

אהבת ישראל - גם לחברים...

הם עסקו. זו הסיבה לכך שהם לא נתנו מקום לדעות אחרות ולא היו מוכנים לשום פשרה, ולכן "לא נהגו כבוד זה לזה".

אמנם למדו התלמידים מסירות זו מרבי עקיבא, אך חסר היה אצלם אלמנט נוסף, עבודת ה'שוב', שהיה חלק בלתי נפרד מעבודת רבם⁴:

הכוונה העליונה היא שה'רצוא' יומשך ב'שוב'. היינו, שעל הנברא להפנות את כמיהתו והשתוקקותו לצאת ממגבלות העולם ב'כלות-הנפש' (עניין מסירות-הנפש) לתנועה של 'שוב' - בשיבה מטה אל המציאות, בעבודת ה' שעל-פי טעם ודעת.

תלמידי רבי עקיבא היו רק בתנועה של רצוא בלי התנועה המשלימה - שוב, ומשום כך נכשלו בחוסר שימת-לב לזולת. לעומתם, חמשת התלמידים שנשארו בחיים, סיגלו לעצמם דרך זו בצורה מושלמת - גם רצוא וגם שוב.

מלבד העובדה שביום ל"ג בעומר תלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות", מצינו דבר נוסף שאירע (שנים לאחר מכן) באותו יום, והוא - פטירת רבי שמעון בר יוחאי. מה הקשר בין השניים?

בניגוד לשאר התלמידים, חמשת התלמידים שנותרו בחיים עבדו את ה' בצורה מושלמת והורידו את כמיהתם הרוחנית לענייני העולם - 'שוב'. עם זאת, אצל רשב"י מצינו דבר זה בגלוי, כפי שמספרים חז"ל (שבת לג:) שעם יציאתו של רשב"י מהמערה, לאחר שלושה-עשרה שנה של ניתוק מגשמיות העולם, חיפש ושאל "איכא מילתא דבעי לתקוני?" [האם יש דבר-מה הצריך תיקון] ותיקן עניינים בעולם⁵. כלומר: לאחר שנים שקיים את המצוות רק ברוחניות - עבודת ה'רצוא', יצא וחיפש איך וכיצד ביכולתו להשפיע בתוך ענייני העולם - 'שוב'.

לאור זאת מובן הקשר בין מיתת רשב"י לבין העובדה שתלמידי רבי עקיבא "פסקו מלמות", שכן דווקא רשב"י ייצג את העבודה השלימה בגלוי, שעבודת ה'רצוא' הביאה אחריה גם את עבודת ה'שוב' - אותו החלק שהיה חסר אצל התלמידים שמתו.

ל"ג בעומר, החל בח"י באייר, בא ונותן חיות בעבודת האדם שה'רצוא' לאלקות לא יביא למצב של 'כלות הנפש' - פירוד הנשמה מן הגוף, אלא יביא לחיות וחיים מחודשים בעבודה זו, עניין ה'שוב' - להשפיע אלקות בתוך ענייני העולם.

(לקוטי שיחות חלק כב)

ח ז"ל מספרים שהיו לרבי עקיבא עשרים וארבע אלף תלמידים, וכולם מתו בפרק זמן אחד - "מפני שלא נהגו כבוד זה לזה" (במות סב.). מצב זה המשיך עד ל"ג בעומר שביום זה "פסקו מלמות"¹.

סיפור זה מעורר תמיהה: כיצד ייתכן שתלמידי-חכמים לא נהגו כבוד ביניהם? במיוחד שהיו אלה תלמידי רבי עקיבא שהמוטו המרכזי עליו הושתתה תורתו היה 'אהבת ישראל', כפי שנהג לומר "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה" (תורת-הינים וברשי עה"פ קדושים יט, יח). כיצד אפוא נכשלו התלמידים בעניין כה עיקרי ויסודי בתורת רבם²?

והביאור בזה:

עובדה היא, שבני-אדם "אין דעותיהם שוות". משום כך, כל אחד מתלמידי רבי עקיבא הבין את תורת רבו לפי דרכו ודעתו³, וכאשר שמע מחברו פרשנות אחרת לתורת רבו - בטוח היה שהצדק עימו והשני אינו אלא טועה, כך שנחוש היה בדעתו שמי שלא מבין כמותו - יש לו חסרון בעבודת ה'. מכיוון שכך, ניסה הלה לתקן את חברו מתוך 'אהבת ישראל' ולהסביר לו את הכוונה האמיתית בתורת רבו. ומשלא צלח בידו - לא יכול היה לנהוג בו כבוד והערכה.

יוצא אם כן, שדווקא משום היותם תלמידי רבי עקיבא, באו לידי כך "שלא נהגו כבוד זה לזה". בשל האהבת ישראל שהייתה נטועה בלבם, לא הסתפקו התלמידים בכך שכל אחד עולה מחיל אל חיל בדרכו שלו, אלא שאפו והשתדלו להשפיע גם על חבריהם שבינו כראוי את תורת רבם. ומנקודה זו נבעה ההתעלמות מכבודו של התלמיד שלמד את הדברים באופן מוטעה (לדעתו). במיוחד שה'טועה' הוא לא פחות מאשר חברו - תלמיד רבי עקיבא!

התלמידים נהגו באהבת ישראל באופן של מסירות-נפש. דרך עבודה זו שאבו התלמידים מרבי עקיבא רבם שכל ימיו היה חדור בתנועה של מסירות-נפש, עד שהשתוקק לכך ואמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו". כשם שבשעת מסירת הנפש לא נשאר שום חלק בנפש האדם שאינו חדור בזה, כך גם הייתה התנהגותם של תלמידי רבי עקיבא בעבודת ה' - כל אחד היה חדור במסירות-נפש בדרכו ושיטתו. כל-כולם היה מסור לאותו עניין בו

¹ ראה מאירי בשם הגאונים (במות שם); שו"ע או"ח ס"י תצ"ג טע"ב (שו"ע אדמו"ר הזקן סע"ה).

² בלקוטי שיחות חלק ל"ב כותב הרבי (בהערה 7) כך: "ולכאורה דוחק לומר שמאמר זה נאמר על-ידי רבי עקיבא לאחרי (ומצד) מיתת תלמידיו על שלא נהגו כבוד זה לזה" [שהרי אם רבי עקיבא חשב שזו יסוד גדול בתורה סביר להניח ששנה זאת לתלמידיו כבר בתחילת הלימוד. בנוסף, דוחק לומר שהכלל נקבע בתורה לא בגלל אמיתות הדבר אלא רק מצד מאורע טראגי. כלומר, קשה לומר שבעקבות התנהגות בלתי-ראויה של אנשים בשר ודם יקבעו 'כלל' (ועוד 'גדול') בתורה, לכאורה היה יותר מתאים לומר שאהבת ישראל הוא עניין גדול וחשוב אבל לא בתור כלל בתורה. כמו כן, בספרו בגמרא (במות שם) לא מופיע כל הקשר לכלל זה שנאמר בתורת-הינים].

³ אצל האחד הלימוד היה חדור בעיקר באהבת ה'; אצל השני היה בעיקר מתוך יראת ה'; ואצל השלישי היה בעיקר מתוך קבלת-עול וכו'. ראה מסכת אבות (פרק ב' משניות ט"ז): "חמשה תלמידים היו לו לרבי יוחנן בן זכאי, אמר להם [לתלמידיו]: צאו וראו איזו היא דרך טובה שייבקר בה האדם - וכל אחד אמר דרך משלו (חמישה דרכים).

⁴ כמסופר בגמרא (חגיגה דף יד עמוד ב): "ארבעה נכנסו בפרדס (עלו לרקיע על-ידי שם, רש"י) ואלו הן: בן עזאי ובן זומא, אחר [כיניו לאלישע בן אביה ש"צא לתרבות רעה] ורבי עקיבא... בן עזאי הציץ [לצד השכינה] ומת... בן זומא הציץ ונפגע (נטרפה דעתו), אחר קיצץ בנטיעות [קלקל ועייית בהשגותיו במעשה מרכבה (ראה רש"י דף טו עמוד א דיבור המתחיל "אחר קיצץ בנטיעות")]. רבי עקיבא יצא בשלום". ובירושלמי (חגיגה פרק ב הלכה א) נאמר שרבי עקיבא "נכנס בשלום ויצא בשלום" (כניסת הע"י) - שהכניסה בשלום (רצוא) היא זו שנתנה לו את הכוח לצאת בשלום (שוב).

⁵ שכאשר סיפרו לרשב"י על אזור שיש בו ספק טומאה והכהנים חששו לדרוך שם (מצד האיסור להיטמא למת) והוצרכו להקיף את כל המתחם, דבר שהסב להם צער. ובשומעו זאת, סייע להם רשב"י בטיהור המקום (כמסופר שם). על-דרך-זה מסופר ש"כל היכא דהוה מחי [מכה הורס] רבי אלעזר, הוה מסי [מרפא] רבי שמעון".